

New Books *from Poland*

[Nowe książki z Polski]

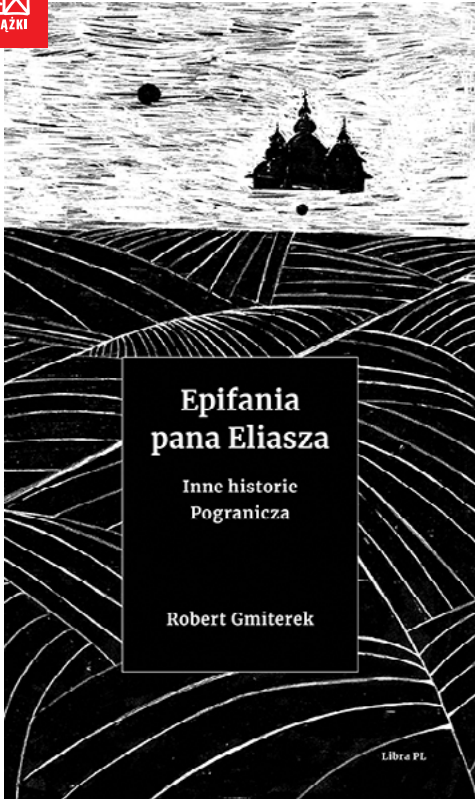
Newsletter #16
wrzesień – listopad 2023

Kalina Błażejowska
*Bezdušní.
Zapomniana
zagłada
chorych*

Wydawnictwo: Czarne
ISBN: 978-83-8191-758-2
Liczba stron: 328

Reportaż podejmuje trudny i wciąż słabo opisany temat zagłady pacjentów szpitali psychiatrycznych i mieszkańców domów opieki w okupowanej Polsce – pierwszych ofiar tzw. akcji T4. Za „niewartych życia” i „bezduśnych” hitlerowcy stopniowo uznawali nie tylko poważnie chorych i niepełnosprawnych, ale także m.in. dzieci sprawiające problemy wychowawcze, odbierane rodzicom i poddawane okrutnym eksperymentom. Na polskich ofiarach niemieccy naziści testowali także metody eksterminacji, takie jak pierwsze komory gazowe. Jednocześnie cały czas zachowywali pozory, m.in. przekazując rodzinom fałszywe informacje na temat przyczyn śmierci ich bliskich. Autorka analizuje również powojenne losy lekarzy-oprawców, jasno ukazując, że większość z nich nie poniosła żadnej odpowiedzialności za swoje czyny. „Bezduśni” to jednak nie tylko opis okrucieństwa i cierpienia, ale także fascynującego, trudnego śledztwa prowadzonego przez autorkę. Istnienie ofiar było bowiem nawet w ich własnych rodzinach wypierane, przemilczane, zapomniane bądź stabuizowane. Ten proces przywracania pamięci i płynąca z niego doza wiary w człowieczeństwo sprawiają, że mimo bolesnej materii książkę czyta się z zapartym tchem. /AU/

Robert Gmiterek

Epifania pana Eliasza

Wydawnictwo: Libra
ISBN: 978-83-969289-2-4
Liczba stron: 288

Zbiór opowiadań Roberta Gmiterka to zestaw historii związanych z pograniczem, ściślej – pograniczem polsko-ukraińskim, opowieść o świecie prowincjonalnym, wyludniającym się, znikającym, w sensie dosłownym i metaforycznym, obumierającym, a jednak „objawiającym się”, tyle że intensywniej w nierealnej sferze niż w rzeczywistości. Gmiterek, trochę przewodnik roztoczański, dotychczas autor wierszy i poetyckich miniatur (docenianych, nominowanych do nagród), wydał pełnokrwisty debiut prozatorski. Wygląda na to, że obserwacje świata Roztocza z bliska – autor pracuje jako listonosz, zna ludzi, zna zakątki tej ziemi – przełożyły się na otwarcie wrót do ukrytego świata. Świata, który jest przemierzany przez narratora/-ów po to, by odnaleźć tajemnicę z pogranicza: ducha, umysłu, tego, co realne i wyobrażone. /JP/

Ałbena Grabowska
*Najważniejsze
to przeżyć*

Wydawnictwo: Dom Wydawniczy Rebis
ISBN: 978-83-8338-095-7
Liczba stron: 320

Jest wiele książek o wojnie, ale ta jest w pewien sposób wyjątkowa, gdyż widziana głównie z perspektywy dwunastoletniej dziewczynki, której rodzina ocalała z wojennej pożogi i mimo strat materialnych próbuje po wojnie odbudować swoją egzystencję w Warszawie, mieście ruin. To, co dla dorosłych okrutne, przerażające i straszliwie ciężkie do uniesienia, w oczach sprytnego nastolatki, otoczonej miłością troskliwej rodziny jest motywem do wykazania swojej zaradności i „dorosłości”. Dlatego opisy, choć dotyczą przerażających wydarzeń, nie epatują okrucieństwem czy cierpieniem. Relacje dziewczynki są uzupełnione pamiętnikiem jej starszej siostry, czy wspomnieniami innych członków rodziny, które zmieniają perspektywę wydarzeń i podkreślają, w jak ciężkich warunkach przyszło im żyć. Jednak optymizm głównej bohaterki, jej niewygasający zapał, by pomóc rodzinie, wartka akcja, wciągająca fabuła i realistycznie ukazane warunki życia stanowią duży atut powieści. Chyba następny po „Stuleciu Winnych” materiał na scenariusz filmowy. /BG/

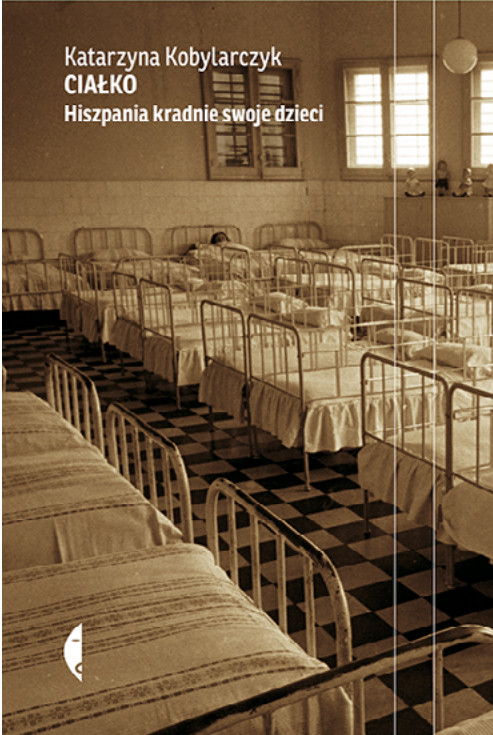
Jarosław
Jakubowski
Koń

Wydawnictwo: Forma
ISBN: 978-83-67460-72-9
Liczba stron: 188

Historia niepewna i niepokojąca, momentami opowiadana w niezwykle prosty sposób. Pozostawia wrażenie zawieszenia pomiędzy wizją senną a dojmującą dosłownością. Cóż bardziej namacalnego niż podróż dwojga bohaterów do zapomnianego miasteczka targowego w celu zakupu konia? Okazuje się jednak, że to, co przyziemne, stanowi przyczynek do rozwoju fabuły przekraczającej granice realizmu, mieszającej możliwe z niedorzecznym, dosłowne z wyobrażonym. Mnóstwo tu śmierci (która nie jest kresem), przemocy, najprostszyc instynktów. Znajdujemy się w swoistym polskim beczasie (artefakty sprzed lat i przestarzałe technologie łączą się swobodnie ze współczesnymi rozwiązaniami i aktualnymi odniesieniami, choćby do muzycznego festiwalu), podążając śladem pogubionych (dosłownie i metaforycznie) bohaterów. Ich peregrynacje, niczym w łotrzykowskiej powieści, mają w sobie wiele uroku, ale wypełnia je także gwałt, brutalność, przy odpychającej cielesności. /AZ/

REPORTAŻ

Katarzyna Kobylarczyk
CIAŁKO
Hiszpania kradnie swoje dzieci

Katarzyna Kobylarczyk
*Ciałko.
Hiszpania
kradnie swoje
dzieci*

Wydawnictwo: Czarne
ISBN: 978-83-8191-772-8
Liczba stron: 208

Czy dziecko może być towarem, który można nielegalnie kupić, a później wychowywać jak własne potomstwo, ukrywając jego przeszłość? Kto bogacił się na handlu dziećmi i jakie instytucje odpowiadały za ten haniebny proceder? Na te i inne pytania odpowiada Katarzyna Kobylarczyk w swoim najnowszym reportażu pt. „Ciałko”. Autorka przenosi nas do powojennej Hiszpanii, odkrywa mroczne karty historii rodzin, których dzieci stały się żywym towarem. Przeszukuje archiwa, szuka świadków minionych wydarzeń oraz daje głos ofiarom tego „lukratywnego interesu”. To wstrząsający i poruszający zapis ludzkich losów, rodziców i dzieci, rozdzielonych bezpowrotnie, którym nigdy nie było dane się spotkać. „Ciałko” to lekcja trudnej historii, która w końcu ujrzała światło dzienne. /KH/

Aleksandra Koperda
*Teraz polski
dizajn*

Wydawnictwo: Społeczny
Instytut Wydawniczy Znak
ISBN: 978-83-240-9417-2
Liczba stron: 304

„Wszystko, co wokół nas, a czego nie stworzyła natura, jest zaprojektowane” – pisze Aleksandra Koperda we wstępie do pięknie wydanego albumu-przewodnika po współczesnym dizajnie polskim. Publikacja jest „pracą odkrywkową”, pokazuje tradycje polskiego projektowania i współczesne do niej nawiązania. Książkę w znacznej mierze wypełniają rozmowy z cenionymi na całym świecie polskimi projektantami, niezwykle ciekawe, pokazujące, w jaki sposób nieposkromiona wyobraźnia wpływa na rzeczywistość. Meble, porcelana, szkło, przedmioty użytku codziennego, ale i obiekty architektoniczne, ich wyposażenie – o tym wszystkim się mówi, to wszystko jest pokazane na licznych fotografiach... Ta książka sama w sobie jest artefaktem, niezwykle, bardzo wdzięcznie zachęcającym do lektury. Jest co podziwiać w zakresie polskiego wzornictwa! /JP/

Antoni Libera

Najlepiej się nie urodzić
i inne teksty prozą

Antoni Libera

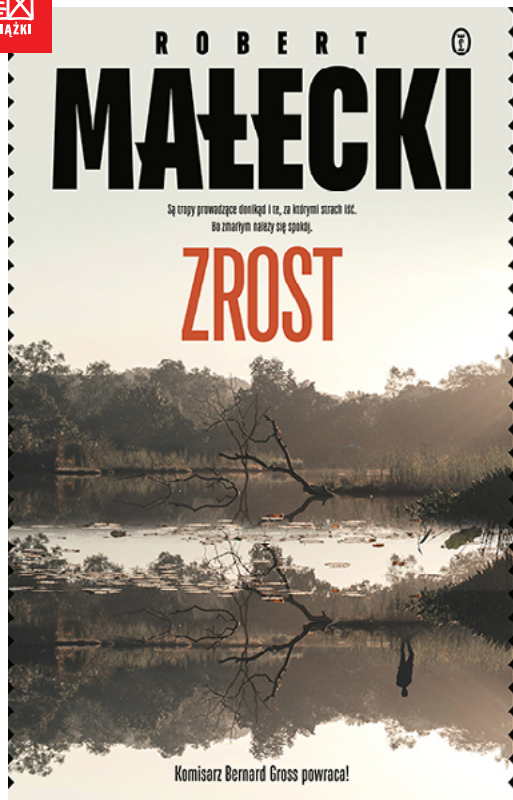
Najlepiej się nie urodzić

Wydawnictwo: Państwowy
Instytut Wydawniczy
ISBN: 978-83-8196-696-2
Liczba stron: 328

Wybór tekstów prozatorskich Antoniego Libery – wybitnego tłumacza i autora best-sellerowej „Madame”, która ukazała się w ponad dwudziestu językach. Podobnie jak we wspomnianej powieści, autor daje tu popis swojej erudycji, tym razem w krótszych formach napisanych piękną, przejrzystą i precyzyjną polszczyzną.

Autonomiczne teksty łączą pewne motywy – homo sovieticus, emigracja, powstanie warszawskie czy los artysty. W wybranych utworach – niektóre z nich to fikcja literacka, inne to bardziej teksty o charakterze eseistycznym – pojawiają się tematy muzyczne i nawiązania do dzieł sztuki. Jest też Mickiewicz i Gombrowicz. I w końcu Beckett – mistrz autora, znany polskim czytelnikom przede wszystkim dzięki przekładom Antoniego Libery. /MR/

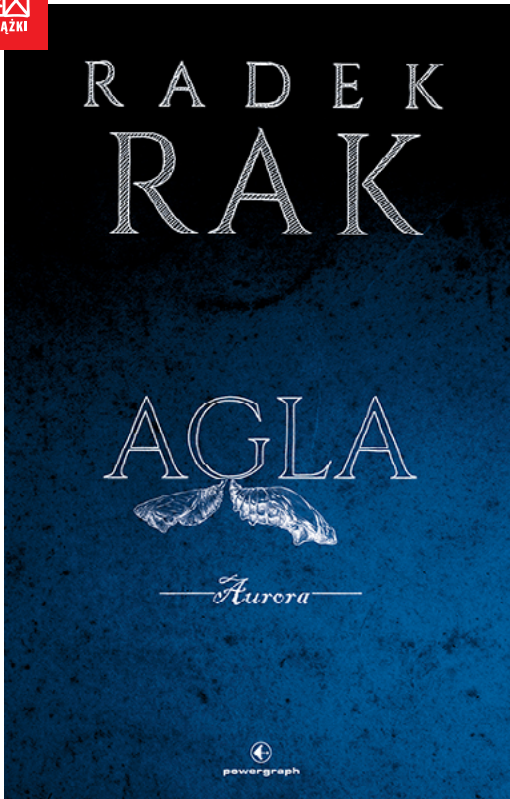

Robert Małecki
Zrost

Wydawnictwo:
Wydawnictwo Literackie
ISBN: 978-83-08-08175-4
Liczba stron: 456

Znany już z poprzednich powieści kryminalnych Roberta Małeckiego komisarz Gross tym razem szuka odpowiedzi na pytania dotyczące śmierci starszego człowieka, którego zwłoki odnaleziono w jeziorze na Kujawach. Klucz do rozwiązania zagadki zdaje się leżeć w wydarzeniach w odległej, wojennej jeszcze przeszłości. Stara blizna na ciele ofiary, jej sięgający czasów dzieciństwa konflikt z sąsiadem, którego przyczyn nikt nie zna, wreszcie upiorny epizod z lokalnej historii związany z zagładą grupy Żydówek – to najważniejsze tropy w tej zawikłanej sprawie. Na uwagę zasługuje fakt, iż Małeckiemu, bez silenia się na uproszczone wnioski czy komentarze (czytamy wszak popularną powieść kryminalną), w krótkich, sugestywnych migawkach udaje się pokazać całkiem sporo ze złożoności postaw Polaków wobec holocaustu. Stanowi to dodatkowy – obok zajmującej fabuły, wiarygodnych bohaterów i melancholijnej refleksji na temat starości – atut powieści. /AU/

Radek Rak
Agla. Aurora

Wydawnictwo: Powergraph
ISBN: 978-83-67845-14-4
Liczba stron: 784

Już od pierwszego tomu „Aglą” to coś więcej niż książka przygodowa w świecie fantasy. To swoisty Bildungsroman, historia walki o człowieczeństwo i wolność.

Kolejna część cyklu koncentruje się właśnie na kwestii wolności. Bohaterowie zamknięci są w łagrach, uzależnieni od woli rodziców, ograniczeni własnymi ciałami, ale też (a może przede wszystkim) zniewoleni pułapkami własnych emocji i lęków. To zniewolenie paraliżuje, ale także daje siłę i motywację do przemiany.

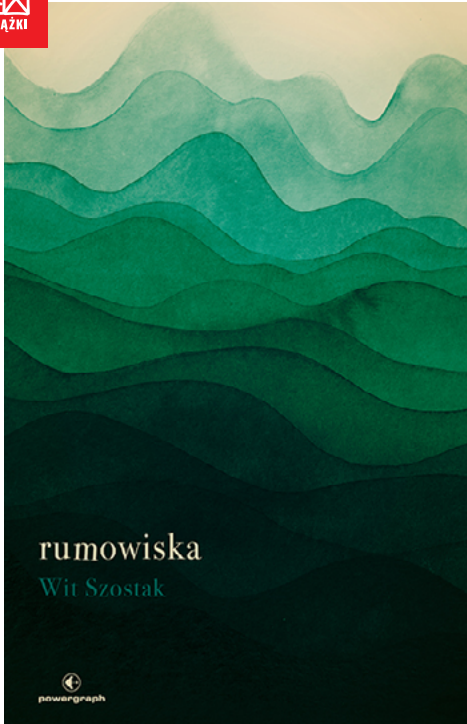
Świat, w którym Urząd Bezpieczeństwa kontroluje społeczeństwo, w którym każdy może być konfidentem, w którym za sprzeciw wobec władzy trafia się do łagrów mroźnej Północy, w którym prawda wyparta zostaje przez propagandę, budzi w młodych bohaterach bunt. Za sprawą skrajnych doświadczeń, z jakimi zmuszeni są sobie radzić, stają przed wyborami, które doprowadzić mogą do ich ewolucji lub upadku. /KM/

Małgorzata Rejmer
Ciężar skóry

Wydawnictwo:
Wydawnictwo Literackie
ISBN: 978-83-08-08326-0
Liczba stron: 192

Książka „Ciężar skóry” zostaje w pamięci czytelnika na długo po zakończeniu jej lektury. Świat przedstawiony w opowiadaniach Małgorzaty Rejmer nie jest ani spokojny, ani przyjemny. Autorka z determinacją pisarsko eksploruje obszary, które są niekomfortowe i bolesne, prowokując do refleksji nad ludzką egzystencją. Bohaterowie czują się nieswojo ze swoimi ciałami, które funkcjonują jako „nosiciele” historii, obiekty obarczone śladami przeszłości, zarówno osobistej, jak i zbiorowej. Osadzenie zdarzeń w nieokreślonym czasie i miejscu zaciera granicę realizmu. Opowiadania nabierają charakteru mrocznych baśni, w których odczuwa się ciągle napięcie i poczucie nadchodzącego zagrożenia. Połączenie brutalności z głęboką wrażliwością uwypukla tylko to wrażenie. Zbiór nie jest łatwą w odbiorze lekturą, ale warto wejść w ciemne ścieżki jej zdań. /KM/

Wit Szostak
Rumowiska

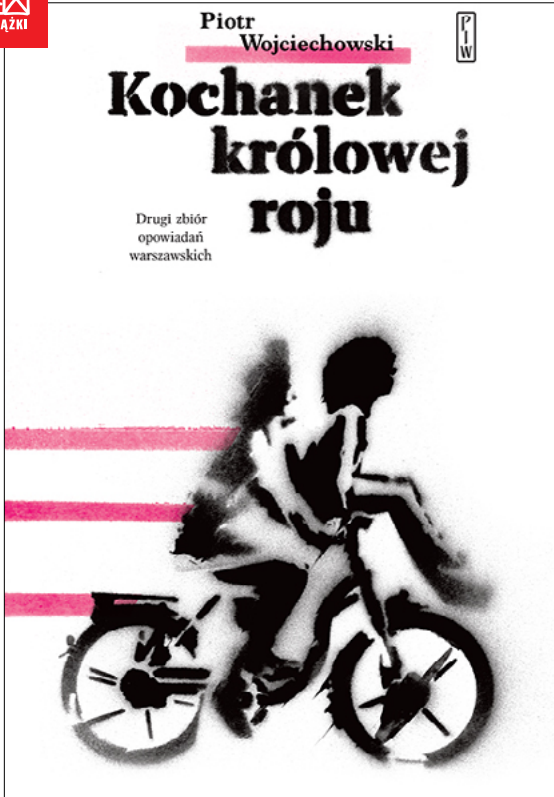
Wydawnictwo: Powergraph
ISBN: 978-83-67845-16-8
Liczba stron: 384

Najnowsza powieść Wita Szostaka to kolejny literacki eksperyment autora, który lubi droczyć się ze słowem i formą. Stwierdzenie, że „Rumowiska” to połączenie sagi rodzinnej i eseju filozoficznego byłoby daleko idącym uproszczeniem. Trudno stwierdzić, co wypływa z czego: czy to historia krakowskiej rodziny jest przyczynkiem do pogłębionych rozważań, czy może refleksja właśnie wiedzie do odkrywania rodzinnych tajemnic?

„Rumowiska” w warstwie opowieści krok po kroku odkrywają historię życia zmarłego dziadka Tomasza, a także jego wnuka-narratora, który po seniorze odziedziczył nie tylko imię. Poznajemy także „uwolnioną” babcię Helenę, którą odejście męża wyzwala od przedmiotów, nadmiaru i chaosu. Ta śmierć paradoksalnie pomaga lepiej poznać i odkryć tożsamość zarówno tego, który odszedł, jak i tych, którzy pozostali.

Na ponad trzystu stronach czytelnik meandruje między kilkoma narracyjnymi przestrzeniami, jakby zmierzał korytem rzeki pod prąd, w poszukiwaniu źródła: życia, świata, literatury. /ŁG/

Piotr Wojciechowski
*Kochanek
królowej roju*

Wydawnictwo: Państwowy
Instytut Wydawniczy
ISBN: 978-83-8196-603-0
Liczba stron: 352

Piotr Wojciechowski w swoim najnowszym zbiorze opowiadań warszawskich, który ukazał się nakładem Państwowego Instytutu Wydawniczego w świetnej serii „Polska Proza Współczesna”, kontynuuje styl i wątki znane z poprzedniego zbioru pt. „Przebierańcy i przechodnie”. „Kochanek królowej roju” to proza kunsztowna, w której stołeczne lokalizacje i ich (nie)zwyčajni mieszkańcy poruszają się w świecie fantastycznych, mitologicznych i magicznych motywów. Granica między tym, co prawdopodobne, a tym, co wyobrażone przez bohaterów (bądź samego autora), raz po raz zostaje zatarta, co z jednej strony zmusza czytelnika do uważności, z drugiej zanurza go w niezwykle, oniryczny świat. I choć od debiutu Wojciechowskiego minęło już ponad pięćdziesiąt lat, to każdą kolejną książką autor daje dowody swojej literackiej witalności, a jego małe formy są w stanie w nieoczekiwany sposób poruszyć struny, o jakich istnienie w naszej duszy nawet sami siebie nie podejrzewaliśmy. /DK/

Aleksandra Zielińska

Grzybnia

Wydawnictwo: Agora
ISBN: 978-83-268-4203-0
Liczba stron: 352

Fabula „Grzybni” karmi się absurdem, psychodelikami i popkulturą, a opowiada o doświadczaniu utraty w świecie nadmiaru. Głównym tworzywem opowieści Aleksandry Zielińskiej są momenty graniczne i kryzysy towarzyszące grupie trzydziestokilkulatków, którzy przed rokiem stracili przyjaciela. Tragiczna śmierć chłopaka dopuszcza do głosu to, co przez każdego z bohaterów od lat było tłumione, niewypowiedziane, niespełnione.

Rzeczywistość przedstawiona w „Grzybni” podszyta jest tkanką, która nieustannie się rozrasta, zawiązując co raz to nowe powieściowe wątki. Ta tkanka bywa pleśnią na nadpsutych warzywach, szmerami ukrytymi w ścianach, bujnością ogrodu przy domu, w którym zagościła żaloba. Rozwijają się zwłaszcza tam, gdzie życie przygasło, zostało rozdarte albo przerwane, szturmując granice racjonalnego. Jest naturą, która nie znosi próżni, a czasem po prostu humorem, który obnaża rany i pozwala im się goić. /AC/

Przygotował zespół Instytutu Książki

Teksty:

Angelika Ciszek /AC/, Łucja Gawkowska /ŁG/, Beata Górska /BG/,
Katarzyna Humeniuk /KH/, Dariusz Kawa /DK/, Karolina Makiela /KM/,
Jakub Pacześniak /JP/, Maria Rutkowska /MR/, Agnieszka Urbanowska /AU/,
Anna Zagórska /AZ/

Prowadzenie: Jakub Pacześniak

j.paczesniak@instytutksiazki.pl

www.instytutksiazki.pl